

Mahremiyet ve Ölçü

Şefik Sevim, Şubat 2019

<https://www.haksozhaber.net/okul/mahremiyet-ve-olcu-8080yy.htm>

Rabbimiz, insanlığa ilk olarak Hz. Âdem ve Havva aracılığıyla insanın ve ailenin mahremiyetini öğretmiş ve bu mahremiyetin korunmasını emretmiştir.

Mahremiyet kelimesi, hürmet kelimesinden gelir ve ailenin saygınlığını ifade eder. Zaten İslam'da mahremiyetin temel amacı da insanın şerefini, haysiyetini, onurunu, saygınlığını arttırmaktır.

Aile mahremiyeti, aile içerisinde fertlerin her birinin kendisine ait özelinin olmasına verilen addır. İnsanların özeli, birçok konuda sahip olduğu dokunulmazlığın ifadesidir. Kişilerin eşyalarından kendisine ait zamana kadar birçok hususu mahremiyet dairesi içerisinde düşünebiliriz.

Mahremiyetin sınırlarının nereden başlayıp nerede bittiği önemlidir. Mahremiyet ile ilgili edep kavramı da adaptan gelir. Yani bir anlamda kişinin kendine ait sınırları bilmesidir. Mahremiyet de doğal olarak herkesin kendi sınırlarını bilmesi oranında gerçekleşebilir.

Batı toplumlarının birçoğunda ve eski Sovyet ülkelerinde çocuğun sosyalleşmesi adına bir engel olarak görülen utanma duygusu, sistemli bir şekilde aile içi cinsel mahremiyetin kaldırılmasından tutun da okulda arkadaşlar arasındaki bedensel mahremiyetin ihlaline kadar birçok platformda yapılan yanlış uygulamalarla bu utanma duygusu ortadan kaldırılmaya çalışılmış, çocukların sözde medeni olma adına ahlakları dumura uğratılmıştır. Geldikleri nokta itibarıyla bu toplumlar, yetiştirdikleri bu arsız ve şımarık insan modeliyle günümüzde bedel ödemeye mecbur hale gelmişlerdir.

Türkiye'de de mahremiyet konusunda problemlili büyük bir kitlenin varlığı, üç tarafı denizlerle çevrili hareketli turizm akışı, ülkenin en dindar bölgeleri olan doğu ve güneydoğuda son otuz yılda palazlanan laik seküler örgütün ifsad edici stratejileri, yerli diziler furyası vb.'nin Türkiye'yi de mahremiyet konusunda Batı toplumunun ve Rus toplumunun taşıdığı risk alanına doğru kaydırıldığı acı bir gerçektir.

Ne var ki günahın, çirkinliğin bu denli doğallaşması, sıradanlaşması dikkat çekicidir. Bu acı gerçeğimiz, fitri açıdan bizler için ciddi bir sorumluluk gerektiren konularda daha cesur tavır almayı ve bunların gündemleştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Hayâ duygusunu kaybeden nesillerin, nefsine hizmet adınakuralsızlığı rehber edinmiş oldukları bir süreci yaşıyor olmamız ve bu süreçte mahremiyetin merkezi durumundaki aile ve fertlerini korumaya almak en temel hassasiyetimiz olmalıdır.

Okullardan arkadaş gruplarına kadar her ortam, sürekli cinsellik konuşulan ve yaşanılan yerler olmuş, cinsellik gençler için hayatın ana gayesi haline almıştır. Cinsellikten başka bir şey düşünmeyen ve odaklanması gereken asıl konulara odaklanamayan beyinleri uyuşmuş bir gençlik kitlesiyle karşı karşıyayız.

Tecessüs Mahremiyet Duygusunu Zedeler

Evlerimizi, ebeveynlerin sergilediği, evlatlarımızın seyrettiği bir tiyatro sahnesi hükmünde düşünmeliyiz. Öğrenmenin büyük kısmı görsel olmakta ve bilinçaltına kaydolmaktadır. Bu hakikatten hareketle mümin ebeveynler, mahremiyet konusunda rol modelliği vazgeçilmez bir sermaye olarak görmelidirler.

Unutulmamalı ki mahremiyet zeminini zedeleyen en sinsi davranış **tecessüstür**. Tecessüsü besleyen de güvensizliktir. Havadis merakı, zan, telefon kurcalama, sanal âlemin albenisi vs. yüzyılımızın hastalığı haline gelmiştir.

Settar sıfatı, mahremiyetin ruhudur. Bugün ne yazık ki bırakın olup bitenleri merak etmemeyi, ölümümüzün arka planı ile ilgili süreçleri kurcalan hale geldik.

Allah Resulü'nün şu ifadesi bizler için mahremiyet konusundaki temel çerçeveyi belirlemede esas olmalıdır: **“Zandan sakının! Çünkü zan yalanın kendisidir. Birbirinizin konuştuğuna kulak kabartmayın, birbirinizin özel hallerini araştırmayın, birbirinizle üstünlük yarışına girmeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize kin beslemeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları kardeş olun!”** (Buhârî, Edeb, 57)

Televizyon dizilerinin kahir ekseriyetinde mahremiyete hanel getirilmesi toplumsal bir vebaldir. Balkanlar ve Afrika kıtası başta olmak üzere ümmet coğrafyasında bu dizilerin yaydığı ifsadın vebali hepimize yeter.

Hakikatin gizlendiği temel değerlerimiz olan ve aynı zamanda da mahremiyeti besleyen ar, hayâ, iffet vb. disiplinler yozlaştığında gelecekte vahiy ile fitrat arasındaki makas gittikçe açılacaktır.

Düğün formlarında mahremiyetin aşınması ne yazık ki kanıksanan bir gerçekliğimizdir. Alternatif bir düğün formumuzun bile olmaması, bu konudaki risk oranını artıracaktır.

Toplumsal Hayatta Kadın ve Mahremiyet

Mahremiyet adına kadının toplum hayatına katılmasını kerih bulan bir anlayış, realiteden uzaktır. Vahyin çizdiği sınırlarla da örtüşmemektedir. Bu anlayış, modern hayata karşı direnememekte, gün geçtikçe çözülmektedir. Bu durum bilinç düzeyinde kabullenilemeyen kuralların uygun zeminler oluştuğunda kolayca çiğnendiğinin göstergesidir. Elbette kadın ve erkeğin bir arada bulunduğu mekânlarda birtakım zaafaların yaşanabileceği görmezden gelinemez. Ancak bu konuda alınması gereken önlemlerle ilgili İslam'ın emirleri açık ve nettir. Bu ön-

lemlere hassasiyet göstermede ve kadın-erkek ilişkilerinin iffetli bir tarzda yürütülmesinde hem kadın hem de erkek sorumluluk sahibidir. Bu sorumluluğu yalnızca kadının üzerine yıkarak onu toplum hayatından yalıtılmak mümkün olmadığı gibi adil de değildir.

Peygamberimiz, erkek ashabına, bir kadını yalnız olarak değil en az iki kişiyle ziyareti, dul bir kadının evinde gecelememeyi tavsiye ederek kadın-erkek ilişkilerini ortadan kaldırmayı değil, bu hususta ölçüler oluşturmayı modelleştirmiştir. Peygamberimize gelen misafirlere kimi zaman hanımlarının ikramda bulunuşu, haremlik-selamlık uygulamasının sıkı bir şekilde uygulanmadığını göstermektedir.

İslami mücadele sürecinde kadının mücadele sahasındaki şahitliği gereği erkeklerle ilişki çerçevesi ve üstlenmesi gereken insiyatif konusunda mahremiyet ile ilgili hikmetli sınırların korunması öncelikli bir hassasiyet olarak görülmelidir.

Kadınların cinsiyet üzerinden birbirlerine karşı hissettikleri duygusal yakınlık, sırdaş edinmemeleri gereken ve mümin statüsünde olmayan kadınlarla bile çok özel mahrem paylaşımlarda bulunmaları göz ardı edilmemesi gereken önemli bir konudur.

Sanal Ortamlarda Açılan Gedik

Resulullah Efendimiz eve girerken üç defa kapı çalınmasını tavsiye ederken, bugün mahremiyetini yok sayarak ve uyarma ihtiyacı hissetmeden sosyal medya üzerinden evlere girebiliyor olmamız, mahremiyet anlayışımız açısından bu kadar da rahat kanıksamamız gereken bir durumdur.

Televizyon, bilgisayar, cep telefonları, internet gibi araçlar hayatımıza en verimli zamanlara ortak olan bir partner gibi hükmedebilmektedirler. Nasıl ki iyi bir arkadaş, kişiye bir şeyler kazandırıyor ve kötü arkadaş da çok şey alıp götürüyorsa, teknoloji de kullanım alanına göre aynı tesiri bizim ruhumuzda oluşturmaktadır. Yüz yüze iletişimin insani olan boyutunun zayıflamasına paralel olarak, cüretkâr bir tutumla yerleşik bir kültüre dönüşen sosyal paylaşımlar beraberinde ahlaki bir aşınmayı da getirmektedir. Dolayısıyla modernizmden korunmak için sünger etkisini yaratacak uygulamalar önemlidir. Sünger etkisini oluşturabilecek olan da ahlaki değerlerdir.

Sağlıklı olan, sanal ortamlarda mümkün olduğunca az bulunmak, sosyal medyayı gerekli koşullarda kullanmak ve mümkün olduğunca gerçek hayatın içinde kalabilmektir.

Sosyal medyada mahremiyetin korunmasını zorlaştıran iki unsurdan biri insan nefsinin zaafıdır diğeri de sosyal medya ağlarının kendine ait cazibesidir. Bu zaafardan biri de insanın **beğenilme arzusu**, yapıp ettiklerinin takdir edilmesi isteğidir. Günlük hayatında yeteri kadar takdir, beğeni almamış kişiler sanal âlemde bir arayış içinde olurlar. İltifatın, beğenin hikmetsizce ayyuka çıktığı bir ortamın, ayakları kaydıran bir zemine dönüştüğü gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Gerçek hayatta mahremiyet ölçülerine kısmen dikkat etmemize rağmen sanal ortamlarımızdaki paylaşımlarımızda daha cüretkâr davranmamız acı bir gerçeğimizdir.

İmajın ve görünürlüğün fazlasıyla öne çıktığı bir çağda yaşıyor olmamız bizi korkutuyor. Günümüzde “görülmemek” neredeyse tümüyle yok sayılmak gibi algılanıyor. Sosyal medyada paylaşılan özel anların, muhataplarımızın duygu dünyalarında hangi incinmelere sebebiyet verdiğinin hesaplanması gerekir.

Bununla birlikte ‘**görünür olma arzusu**’ bu zaafllara eklenince sorun katmerleşir ve buna paralel olarak mahremiyet hızla tükenir. Bilinçli Müslümanlara düşen ise çağdaş münkeri gidermenin tutarlı bir ilmihalini oluşturabilmeleridir.

Mahrem Alandan Kamusal Alana “Ev”

Bizim kültürümüzde “ev” en mahrem alan olarak tanımlanır ve bu alana ancak belli kurallar dâhilinde girilebilir. Ancak mahremiyetin kırılma noktası olarak görebileceğimiz internet ve TV programları ile “ev” artık özel alan olmaktan çıkarak kamusal alanın bir parçası hâline getirildi. Yitirilen mahremiyetin geriye dönmesi ancak modernlikle birlikte anlam kaybına uğrayan özel alanın yeniden tesisi ile mümkün olacaktır.

Ailenin olağandışı süreçlerde aile fertlerinin birbirlerini mahremiyetleri üzerinden incitmeme-leri için nikâh süreci ile başlayan akil bir heyetin varlığı önemlidir. Geleneksel geniş ailelerde kısmen aile ile ilgili hayati mahrem sorunlar kendi içerisinde halledilebiliyordu. Ama çekirdek ailelerde bu yön zayıflayınca gündemleri başkalarıyla paylaşma ihtiyacı hâsıl olmuştur.

Özellikle şahitlik çabalarında sahada olan ailelerin aile dışındaki harici sorunlarını aileye taşınamaması, ailenin temel insicam ve düzenini bozmaması ve bunun üzerinden aileyi yormaması gerekir. Çünkü yorulan aile gerginleşir, gergin aile zemininde mahremiyetler kontrolsüz bir hissiyatla aile fertleri tarafından yeri geldiğinde birbirlerine karşı kullanacakları malzemeye dönüşebilir.

Kelimelerin de bir ruhunun olduğunu unutmamız gerekir. Argo, müstehcen, ölçsüz espriler hayâ duygularını zedeler. Dil, ailenin kimlik ve mahremiyetinin önemli bir parçasıdır. Orta öğretim gençliğinde artık neredeyse bir “kültür formu” gibi görülen argo, mahremiyet duygularını zayıflatan sessiz ve sinsî bir zaaftır. İletişimimizi duaya dönüştürecek kelimelere ihtiyacımız var.

“Bedenim bana aittir, dilediğimi yaparım!” veya laik seküler kimi Kürt kadın örgütlerinin “Ez jinim, ne namusa kesîme. Namusame azadîyameye.” (Ben kadınıym,kimsenin namusu değilim.Namusumuz özgürlüğümüzdür.)gibi benmerkezci bakış açısının seküler Kürtler ve seküler Türkler arasında yaygınlaşması sorunu, mahremiyeti besleyen disiplinleri zayıflatan bir tarzıdır.

Ne yazık ki katı örgütçü yapılardaki pragmatist anlayışın mahremiyet alanlarını zedeleyici tarzları beslemesi toplumsal bir sorunumuzdur. (PKK'nin çukur siyasetlerindeki evlerin işgali, FETÖ'nün iffetsizce mahrem alanları dinlemeleri, görüntülemeleri vs.)

Aileler arası sıla-i rahimlerde ev içi kıyafetlerin en azından mahremler arası örtünmeye uygun olması gerekir. Özellikle genç kuşakta bu ince hassasiyetin de mahremiyet açısından ıskalanmaması gerekmektedir.

Aile ve Mahremiyet

Eşler, diğer aile fertlerinden daha özel anlamda bir mahremiyet alanını oluşturabilmelidirler.

“Şüphesiz ki kıyamet günü, Allah'ın en çok ehemmiyet vereceği emanet, karı-koca arasındaki emanettir.” hadisi bu çerçevede manidardır.

Çocuk, anne-babasının kendisine hakkaniyetli davrandığını hissetmesi oranında kendisini güvende hisseder. Çocuğun kendini emniyette hissetmesi önemlidir. Çünkü çocuk kendini emniyette hissettiğinde, zarafet onun ruhundan bedenine yayılır. Geleneksel kalabalık ailelerde bu sorun dikkatimizi çekmelidir.

Ailede mahremiyet eğitimi yerinde, zamanında ve usulüne uygun olarak verilmediği takdirde çocuklar hissî dengesizliklerle karşı karşıya kalabilecekleri gibi cinsel istismara karşı da cahil ve savunmasız kalırlar.

Ruhsal incelme elde edilmeden nezaket ve zarafetin ilk adımı atılamaz. Sürekli açık olan televizyon, müzik ve internet ortamında çocuk ruhsal incelmeler elde edemez. Çocuklarımızın sosyal hayatta, bir anlamda da sosyal şahitliğimizin bir gereği olarak onlara sahada iyilik yapma alışkanlıklarını kazandırmamız, kendilerini mutlu ve güvende hissetmeleri açısından önemlidir. Yapılan araştırmalarda iyilik yapmanın beyinde mutluluk hormonunun salgılanmasını sağladığı tespiti, ailece sahadaki paylaşımlarımız açısından önemlidir.

Sanayileşme ile birlikte kadının çalışma hayatında daha fazla yer alması beraberinde tesettür ve halvetle ilgili problemlerin yaşanmasına da zemin hazırlamıştır. Zamanla bu konudaki hassasiyetlerin yitirilmesi bu sürecin bir sonucu olarak görülebilir.

Özellikle modernleşme ile birlikte dinin koyduğu sınırlar aşılmış ve kadın erkek ilişkilerinde değişimler mahremiyetin tükenişini hızlandırmıştır.

Modernite ile beraber oluşan içiçecilik, özellikle erkek kesimde bir kompleks oluşturmaktadır. Bu da doğal olarak mahremiyeti zedeleyen davranış bozukluklarını geliştirmektedir.

Sahada sorumluluk üstlenen bizlerin aileye gerektiği kadar zaman ayıramama sorunumuz ne yazık ki ailenin disiplin ve insicamına halel getirmekte. İnsicam ve disipline halel geldiği zaman doğal olarak bundan mahremiyet de nasibini alacaktır.

Unutulmamalı ki sözlerimizin tesiri davranışlarımızla kıyaslanamayacak kadar zayıf kalmaktadır. Hayâ duygusu bu bağlamda diğer erdemlerde olduğu gibi öğretilme adına anlatılmayı değil özellikle yaşanmayı ister. Burada sosyal çevre çok önemlidir.

Haremlik-Selamlıkta Ölçü ve Tesettüre Riayet

Bir taraftan mahallemiz inanılmaz bir modernizasyon yaşarken öte taraftan kadın ısrarla eve gönderilmeye çalışılıyor. Bu yaklaşım kendi içerisinde ciddi bir açmazı barındırmaktadır.

Aile mahremiyetinin muhafazası adına kısmi anlamda saray kültürünün etkisiyle şekillenen katı haremlik-selamlık, müminler arasında zorunlu ve mesafeli bir ilişki tarzını da beraberinde getirmektedir.

Akraba ya da dostların bir araya geldiği ev ortamlarında doğal olarak, kadın ve erkekler ayrı ortamlarda daha rahat hareket ve sohbet imkânı bulmaktadırlar. Ancak haremlik-selamlık hassasiyetini iffetli olmanın en temel ölçütü olarak görmek abartılı bir yaklaşımdır. Bu bağlamda akraba ya da dostların istişare edecekleri, sorunlarını paylaşacakları durumlar söz konusu olduğunda birlikte oturmalarında bir beis yoktur. Tesettür ölçülerine riayet şartıyla iffetli ilişkilerin geliştirilmesinin önünde engel olmadığı düşünülen durumlarda, birlikte oturmak bir zaaf olarak algılanmamalıdır.

Rabbimiz, Müslümanların belli kıstaslara dikkat ederek kadın ve erkeğin dengeli bir toplum hayatını oluşturmalarını dilemiştir. Bu kurallar, Kur'an'ın emir ve yasaklarına titizlikle riayet eden Müslümanlar için fitne ihtimalini ortadan kaldırmak için yetecektir.

Esasında İslam'ın tesettür ile ilgili düzenlemeleri, kadının sosyal hayattaki konumunu güçlendirmeyi ve kadın-erkek ilişkilerini "mümin kardeşlik" (Nur, 31) eksenine oturtmayı hedeflemektedir.

Mahallemizin yeni yetişen neslinin dil ve kıyafet konusundaki sorunlu duruşu, tesettürün yarınımızla ilgili kaderi açısından hiç de umut vaat etmemektedir. Bu sorunun üstesinden gelmenin en mütevazı ve gerçekçi yolu neye mal olursa olsun yapısal disiplin ve insicamın hürmetini düşürmemekten, bireyselliğin rehavet bataklığının farkında olabilmekten geçer.

Evin içerisinde aile fertlerinin, birbirlerinin odalarına izinsiz girmemeleri, hiç kimsenin özel eşyalarının izinsiz karıştırılmaması, evin içerisindeki giyim kuşama çekidüzen vermek gibi hususlar mahremiyet eğitiminde dikkat edilmesi gereken konulardır. Bu hassasiyetin bir disiplin kazanmasında etkileyici bir unsur da fitri ihtiyaçlar esas alınarak inşa edilen mekândır.